

Com caldria desenvolupar les polítiques culturals. La governança en les polítiques públiques

Publicat per [Interacció](#) [1] el 15/11/2019 - 15:32 | Última modificació: 15/11/2019 - 15:32

amb Xavier Fina i Itziar González

Aquesta ponència ha plantejat **la necessitat de crear nous horitzons que guiïn les polítiques culturals**. És per aquest motiu que conceptes com ara **l'equitat, la participació i la governança han esdevingut claus** per seguir un debat que planteja visions diverses i molt interessant de cara a un desenvolupament més ric de les polítiques culturals.

El debat s'ha iniciat amb la intervenció de [Xavier Fina](#) [2], gestor cultural i filòsof, qui ha destacat que a l'hora de començar a debatre sobre com caldria desenvolupar les polítiques culturals **s'ha de tenir en compte un doble fracàs**: d'una banda, aquelles **polítiques culturals que tenien per objectiu la democratització cultural no han completat amb els objectius** que es proposaven quan van ser concebudes, atès que les dades reflecteixen que el nombre de no participants segueix inalterable i que, en tot cas, l'augment en el nombre de participacions es deu simplement a un increment de l'oferta cultural; **en segon lloc, el fet que des de les institucions públiques no hem sigut capaços de demostrar que la cultura té efectes positius** per a la societat, que és emancipadora i transformadora, com a conseqüència d'una absoluta crisi ideològica.

Per tal de revertir la situació, Fina proposa la recuperació de dos vells conceptes: la democratització cultural i la democràcia cultural. La combinació dels dos donava com a resultat una bon model de política cultural i, tot i el fracàs, no hauríem de renunciar-hi.

Com es pot fer de la cultura, doncs, una eina que contribueixi realment a l'emancipació individual i col·lectiva?"

Segons ell no tot s'hi val, **no es pot satisfer la totalitat de les demanes de la ciutadania** perquè aquestes no sempre responen a unes necessitats reals. Un exemple el podem trobar en el mercat: els productes més consumits per la ciutadania haurien de ser, a priori, els més convenients, però sabem del cert que no és així. És en aquest context que **les polítiques culturals haurien de compensar aquests petits desajustos, amb l'objectiu d'identificar les necessitats reals de la població per oferir una solució**.

Tanmateix, mentre es focalitza en qüestions que són relativament fàcils de resoldre - el com, pregunta que precisament dona nom al debat-, **estem defugint preguntes que costa més de respondre -com, per exemple, el què i el per què**. Obrir les portes dels equipaments culturals, apostant únicament per la democratització de la cultura, no és una mesura suficient, ja que **la cultura no és transformadora si la gent no participa d'aquesta**. Aquí és on **entrem en joc les nostres regidories de cultura**: la seva tasca s'ha de focalitzar en despertar la

consciència en el ciutadà que la cultura és necessària, més enllà de facilitar-hi l'accés.

A continuació el ponent s'ha referit a la **participació** com una **eina que legitima aquestes polítiques culturals i, alhora, també una finalitat**. No es pot oblidar que **les regidories són un servei públic i que com a tal ja gaudeixen d'una certa legitimitat**. Per altra banda, aquestes compten amb l'expertesa d'un conjunt de tècnics que treballen en el sector des de fa temps, i això és un fet que s'ha de tenir en compte -per bé que sovint s'obvia. **En definitiva: s'ha de coresponsabilitzar i escoltar a la ciutadania sempre que sigui possible, però s'ha de considerar la legitimitat i experiència de les regidories i els seus tècnics**.

Ara bé, Fina ha apuntat, d'altra banda, que **la implicació ciutadana representa un risc, ja que tendeix a beneficiar a corporacions i a grups d'interessos** -entitats culturals, artistes locals, associacions de veïns...- perquè normalment aquests solen ser els que intervenen més activament dels processos participatius. Per tal de no afavorir aquest fenomen, **s'hauria de considerar la possibilitat d'introduir mètodes participatius més innovadors, ja que els tradicionals acaben sent, irònicament, la causa que expulsa la gent d'aquests punts de trobada** -sessions llargues i tedioses, manca d'accés per part de la ciutadania a informació necessària per participar en debats...

Com a epíleg per a finalitzar la seva primera intervenció, Fina ha recorregut al següent aforisme: **la participació és una eina del tot necessària, però s'ha de reivindicar que els regidors no renunciïn a fer política de veritat**.

Tot seguit ha estat el torn de la intervenció d'[Itziar Gonzalez \[3\]](#), arquitecta, activista política i ex-regidora del districte de Ciutat Vella, que ha començat recuperant l'**origen etimològic de la paraula cultura** que fa referència al cultiu, la qual **descriu la base de la seva visió sobre les polítiques culturals. Cultivar és fer un solc per plantar una llavor i collir-ne alguna cosa**. També implica regirar la terra, i aquesta és precisament **la tasca que ha de fer un regidor de cultura, la de fer un solc a la l'administració i regirar les coses**.

A la vegada, Gonzalez entén que **les polítiques públiques son un horitzó, com quan es mira el mar i al fons**

hi ha l'horitzó. Si l'horitzó el miren moltes persones, cadascú en tindrà el seu punt de vista, i per tant passarà per diverses mirades. **Una societat políticament culta ha de ser capaç de trobar una mirada a l'horitzó comú sense sotmetre ni jerarquitzar les altres mirades.**

Després de les dues descripcions inspiradores sobre cultura i polítiques públiques, Gonzalez ha recollit la reflexió de Xavier Fina sobre **el què, el per què i el com de les polítiques culturals, proposant-ne un altre punt de vista.** Per a ella, **el per què i el què estan molt lligats amb el com, ja que és fonamental fer-ho d'una manera que interpel·li a la ciutadania,** ser capaços de transmetre la sensació a la ciutadania que formen part d'una festa amb diversitats i moltes mirades en la qual es poden trobar freqüències que sumen. És a dir, **es tracta de co-existir, de co-dissenyar les polítiques de transformació de la ciutat.**

Per tal d'entendre la realitat de la cultura amb tota la seva complexitat, **Gonzalez treu a la llum la figura de l'artista, la qual fa de vincle entre l'imaginari col·lectiu de la cultura i la realitat de tota la ciutadania.** Al cap i a la fi, el creador està empatitzant i està formalitzant l'imaginari col·lectiu perquè pugui ser més entenedor. Gonzalez posa de relleu la importància de la figura de l'artista per entendre millor la cultura.

L'objectiu principal és que sigui la pròpia ciutadania la que dissenyi i programi les polítiques públiques, creant un clima de pensament crític, on es fomenti la cultura de l'escolta i es puguin arribar a arrelar unes polítiques i una manera de fer.

És, en definitiva, **una qüestió de governança,** que Gonzalez **la descriu des de la rèplica a la definició que en fa la Comunitat Europea:** [és] la suma de les múltiples maneres sobre com els individus de les institucions públiques i privades exposen els seus interessos comuns." **En comptes de parlar de 'múltiples maneres' Gonzalez parlaria de diverses,** ja que es tracta d'una paraula més inclusiva. També **parlaria d'associacions, entitats i col·lectius per no parlar d'individus,** ja que les persones no sobreviuen sense un entorn emocional, sempre cal un entorn que sostenti. La paraula individualitat evoca a un aïllament sistemàtic. Finalment, considera que **en comptes de parlar d'institucions públiques i privades, seria més adient parla institucions comunitàries,** perquè no es tracta de diferenciar en binomis els conceptes de públics i privats ja que en moltes ocasions les institucions públiques actuen de manera privatitzadora.

Un cop **ambdós ponents han exposat els seus punts de vista en relació a la governança i al desenvolupament de les polítiques culturals, força distants l'un de l'altre en molts aspectes,** les qüestions que més han ressaltat en el diàleg posterior han seguit posant de manifest dues decisions diferents respecte a:

- Les metodologies participatives actuals que sovint impliquen una **jerarquia**
- La **democràcia formal**

Si bé és cert que Fina i González han coincidit en algunes de les qualitats que els regidors i regidores de cultura haurien de tenir, apel·lant al **pensament crític i a la capacitat d'escolta.** Tanmateix, **han mostrat la seva diversitat d'opinió en relació a la jerarquia actualment existent en molts dels processos participatius.** Fina ha distingit entre la mala i la bona jerarquia, **posicionant-se a favor d'aquesta estructura sempre i quan sigui bona,** i conclouent que, **en comparació amb la seva interlocutora, ell està més a favor del sistema públic actual.** Per ell, la institucionalització dels serveis públics té un sentit, motiu pel qual ha reivindicat la necessitat que aquestes s'empoderin.

Ben al contrari, **González s'ha mostrat convençuda que, si ens hem d'habituar a dissenyar cooperativament les polítiques culturals de la nostra ciutat, cal defugir la jerarquització.** De fet, insisteix en la creença que la jerarquia i la democràcia no poden conviure. Precisament per això prefereix parlar de cooperativisme i no de participació, ja que aquesta última si que sol desencadenar en la jerarquització.

Seguidament, i en relació amb aquests primers comentaris sobre participació i jerarquia, **González ha distingit entre la legitimitat de la democràcia formal i el fet que actualment es pugui dir que existeix tal democràcia.** Ella proposa compartir el poder, invertir en pensar junts; quelcom que, més endavant, Fina ha puntualitzat que comparteix només en certa mesura. Evidentment, ell no creu que el poder absolut hagi de recaure tan sols en l'alcalde i els regidors d'un municipi, però ha defensat un sistema de contrapesos i, un cop més, la necessitat de jerarquia com a mostra de confiança en els polítics per part de la ciutadania.

En definitiva, **aquesta sessió ha posat sobre la taula dues visions molt contrastades de fer polítiques culturals**. Més enllà de conceptes concrets com ara governança, participació, democràcia formal i jerarquia, **s'han plantejat aspectes extrapolables al funcionament de les polítiques públiques en el seu conjunt**.

[Inicieu sessió](#) [4]o [registreu-vos](#) [5]per a enviar comentari

Etiquetes: governança

Etiquetes: participació

Etiquetes: cooperació cultural

Etiquetes: polítiques públiques

- [6]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/com-desenvolupar-politiques-culturals>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/members/finarx>

[3] <https://interaccio.diba.cat/members/gonzalezvi>

[4] <https://interaccio.diba.cat/>

[5] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[6] <https://interaccio.diba.cat/node/8178>